

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quæ in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindellicorum, 1708

§. 2. Quæ conditiones servandæ sint in Constitutione censûs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

rei subjectæ censui, sed pretium minus, quàm ipsa res valeat; si pactum illud ipsius rei amittenda adjici legitime posset, staret pactum legitimum super re iniqua, quod dici non potest; aliud autem est in censu reservativo, ubi Censuario totum rei dominium donat. Censualista, reservato solum censu annuo. Censui porro temporalis constitutus ad longum tempus, numeratur communiter inter bona immobilia; Secus, ad tempus breve; nimirum minus decennio, & de illo videtur loqui Clementina Exivi. de V. f. s. *Cumque annui*; quando dicit, annuos census inter immobilia censeri à Jure.

§. 2.

Quæ conditiones servandæ sint in Constitutione census.

3357 **A**D istas debite proponendas not. sa-
pius controversum fuisse, an contra-
ctus census consignativi licite celebrari,
vel constitui possit? quibusdam existiman-
tibus, non posse sine usura, quæ jure divi-
no, & humano illicita est. Ad hanc dubi-
tationem dissolvendam plures Bullæ
Pontificum, Calixti III. Nicolai V. & Pii V.
emanarunt. Ex his Bullæ Pii V. in ordine
80. An. 1568. edita, sic habet: Cum mu-
nus Apostolicæ Servitutis obeuntes cog-
noverimus, innumeros celebratos fuisse,
& indies celebrari *censuum contractus*,
qui nedum non continentur intra limites,
à nostris Antecessoribus eisdem contracti-
bus statutos; verum etiam (quod dete-
rius est) contrariis omnino pactioibus,
propterea ardentem avaritiæ stimulum, le-
gum etiam divinarum manifestum con-
temptum præ se ferunt: non potuimus ani-
marum, prout tenemur, salari consulen-
tes, ac piarum mentium petitionibus etiam
satisfacientes, tam gravi morbo, lethifero-
que veneno, salutari antidoto non me-
deri.

3358 **H**ac igitur nostrâ Constitutione statui-
mus. 1. censum, seu annum reditum crea-
ri, constitui nullo modo posse, *nisi in
re immobili, aut quæ pro immobili ha-
beatur, de sui natura fructifera, & quæ
nominatim certis finibus designata sit.*
2. rursus non nisi verè in pecunia nu-
merata, presentibus testibus, ac Nota-
rio, & in actu celebrationis instrumen-

*ti, non autem prius recepto integro, ju-
stoque pretio.* 3. solutiones, quas vulgo
anticipatas appellant, fieri, aut in pa-
ctum deduci, prohibemus. 4. conventio-
nes, directe, aut indirecte obligantes ad
casus fortuitos eum, qui aliàs ex natura
contractus non tenetur, nullo modo vale-
re volumus. 5. Quemadmodum nec pa-
*ctum auferens, aut restringens faculta-
tem alienandi rem censui superpositam*,
quia volumus rem ipsam semper, & liberè,
ac sine solutione laudemii, seu quinquag-
gesima, aut alterius quantitatis, vel rei
tam inter vivos, quàm in ultima voluntate
alienari. 6. Ubi autem vendenda sit, vo-
lumus *Dominum census aliis omnibus
preferri*, eique denuntiari conditiones,
quibus vendenda sit & per mensem exspe-
ctari.

Septimò *pacta* continentia morosum
census debitorem teneri ad interessè lucri
cessantis, vel ad cambium, seu certas ex-
pensas, aut certa salaria, seu expensas me-
dio juramento creditoris liquidandas, aut
rem censui subjectam, sive aliquam ejus
partem amittere, aut aliud jus ex eodem
contractu, sive aliunde quæsitum perdere,
aut in aliquam poenam cadere, *ex toto ir-
rita sint, & nulla.* 8. imò, & censum
augeri, & novum creari super eadem vel
aliare in favorem ejusdem, aut personæ
per eum suppositæ pro censibus temporis,
vel præteriti, vel futuri, omnino prohibe-
mus. 9. Sicut etiam annullamus pacta
continentia solutiones onerum ad eum
spectare, ad quem aliàs de jure, & ex natu-
ra contractus non spectarent.

Postremò: census omnes in futurum
creandos non solum re in totum, vel pro
parte perempta, aut infructuosa in totum,
vel pro parte effecta, volumus *ad ratam
perire*, sed etiam posse pro eodem pretio
extingui, non obstante longissimi etiam
temporis, ac immemorabili, imò centum,
ac plurium annorum præscriptione, non
obstantibus aliquibus pactis directe, aut in-
directe talem facultatem auferentibus,
quibuscunque verbis, aut clausulis conce-
pta sint. Cum verò traditione pretii red-
ditus extinguendus erit, volumus *per bi-
mensem ante id* denuntiari ei, cui pretium
dandum erit, & post denunciationem, in-
tra annum tamen, etiam ab invito pretium
repeti posse, & ubi pretium nec volens
intra

intra bimestre solvat, nec ab invito intra annum exigatur, volumus nihilominus quodocunque reditum extingui posse, præviâ tamen denunciâ, de qua supra, & non obstantibus his, de quibus supra; idq; observari mandamus, etiam, quod pluries, ac pluries denunciâtum fuisset, nec unquam effectus secutus fuisset; pacta etiam continentia pretium census, extra casum prædictum, ab invito, aut ob penam, aut ob aliam causam repeti posse omnino prohibemus; *contractusque sub alia forma posthac celebrandos, fœneratitios* iudicamus; & ita, illis propterea non obstantibus, quid quid vel *expressè*, vel *tacitè* contra hæc nostra mandata dari, remitti, aut dimitti contingat, à fisco volumus posse vindicari.

3361 Et subiungit: hanc autem salutiferam sanctionem nedum in censu noviter *recreando*, verum etiam in *creato* quocunque tempore alienando, modo post publicationem constitutionis creatus sit, perpetuò, & in omnibus servari volumus, declarantes, *pretium, semel censui constitutum, nunquam posse* ob temporum, aut contrahentium qualitatem, seu aliud accidens, nec quoad ultimò contrahentes minui, vel augeri; & licet legem ipsam ad contractus iam celebratos non extendamus, illos tamen omnes, in quos sub alia forma pervenerunt census, hortamur in Domino, ut singulos contractus censuræ bonorum Religiosorum subijciant, & animarum saluti consulant, non obstantibus quibuscunque, &c.

3362 Circa istam Pii V. constitutionem, cum primis agentem de his, quæ necessaria sunt, ut valida, licitaque sit emptio census, not. 1. distinguendum esse inter condiciones in ea præscriptas; quædam enim sunt requisitæ *jure naturali, & divino*; quædam autem *solo jure Ecclesiastico*; hinc in quæstione, (num illæ constitutiones Pontificum in hac materia, præsertim Pii V. ubique & omnes obligent?) Difficultas solum est de his, quæ jure solum humano requiruntur; nam de requisitis jure naturali, & divino, difficultas esse non potest; cum hoc jure omnes omnino homines obligentur. Not. 2. constitutionem Pii V. latam esse *propter præsumptionem usurarum* quæ in his contractibus, & obligationibus intercedere solent, prout colligi-

tur ex illis verbis: omnes alios contractus posthac sub alia forma (quam præscriptâ) celebrandos *fœneratitios* iudicamus; ubi nota, non dici *fœneratitios esse*, sed tantum *fœneratitios iudicamus*.

Cæterum circa hujus constitutionis 3363 vim obligandi in omnibus terris fidelium, quoad condiciones jure solum Pontificio requisitas, non conveniunt Doctores; quidam enim indefinitè affirmant, ubique obligare, ita complures, quos refert Castropalaus tom. 7. de *just. commut. D. 6. p. 15. n. 5.* alii negant, & 1. excipiunt ab ejus obligatione Hispaniam, ut habetur *ibidem num. 6.* alii excipiunt omnes illas terras, in quibus constitutiones illæ non sunt publicatæ, volentes non sufficere unicam Romæ factam publicationem, & propterea excipientes ab illa obligatione, Belgium, Germaniam, Galliam, & Siciliam; ita Lessius *l. 2. de just. c. 22. dub. 13.* sententiam hanc satis probabilem censente Castropalao *loc. cit. num. 6. §. Præterea.*

Quid porro secundum ea, quæ tradidimus *l. 1. tit. 2. de constitut.* in presenti materia dicendum? ex *ibidem* resolutis petendum est. Quæ porro condiciones in illa Pii V. Extravagante, juris tantum humani sint? colligi poterunt, tum ex ipsius verbis à *num. 3357.* tum etiam ex dicendis, non enim dubium est, plura ex his, quæ continentur in hæc Pii V. constitutione, nec esse juris divini, & naturalis, neque ad observationem illius pertinere, etsi aliquo modo utilia videantur; uti sunt, ne census constituatur, nisi ex pecunia numerata coram tabellione, & testibus; ne possit redimi, nisi creditor bimestri ante redemptionem monitus fuerit, factaque denuntiatione necessario census redimendus sit, creditorque census omnibus aliis Creditoribus sit præferendus, & alia hujusmodi; sicuti advertit *Navarr. Comment. de usuris num. 105. & seq. Philarc. 2. p. sum. lib. 5. c. 17. Salon. 2. q. 78. a. 5. controvers. 4. & 5. Molina D. 392. conclus. 12. & favet Glossa in Clementin. dispensatiosa. de judiciis, V. Usura.*

Not. 3. Cum dixerimus constitutionem Pii V. procedere ex præsumptione usurarum, dubitari posse, an ei locus sit etiam in foro conscientie, tametsi fallat in casu particulari? hoc est, licet census emptus sit non observatis omnibus conditionibus

nibus jure humano præscriptis, sic tamen, ut nulla penitus usura in eo particulari casu intervenerit? Haunoldus *tom. 4. tr. 10. n. 318.* censet affirmandum; quia lex illa non fundatur in præsumptione fallibili, fraudis fortè intervenientis in quovis particulari casu, sed in præsumptione moraliter infallibili, multarum fraudum, & usurarum, quæ fierent, nisi tales contractus penitus annullarentur; atque adeo talem contractum censualem, sicut matrimonium clandestinum, nullum esse vi legis non fundatæ in præsumptione fraudis in casu particulari, sed fraudum plurimum eventurarum. Contrarium tamen tenent Navarrus in *Comment. de usuris à n. 69. Valentia 2. 2. D. 5. q. 22. p. 2. Emanuel Saa. V. Censur. n. 2.* negantes in hoc comparisonem censûs, sine dictis solennitatibus, cum matrimonio simpliciter clandestino; nam licet utrobique lex procedat ex generali præsumptione fraudis, non tamen utrinque disponit eodem modo; nam de matrimonio expressè dicit, sic celebratum, *irritum esse*; de censu autem sic empto solum, *faceratitios judicamus*, ut notavimus *num. 3362.* magnum autem in hoc discrimen esse ostendimus *l. 2. tit. 23. de præsumptionib.* ubi de vi legis procedentis ex præsumptione.

3366 Not. 4. à nobis non negari, condiciones etiam jure solum Ecclesiastico præscriptas in emptione censûs esse substantiales, & earum omissione invalidari contractum, ubi ea constitutio in usum deducta est; sed solum juxta mentem dispositionis, nimirum in foro externo ante sententiam judicis; post autem etiam in foro poli, juxta dicta *l. 2. tit. 23.* Not. 5. Constitutionem Pii V. non procedere de quolibet censu; sed eo tantum, in quo est periculum usuræ, ubi nimirum non est titulus merè lucrativus, sed utrinque onerosus.

S. 3.

De singulis conditionibus, in particulari à Pio V. requisitis in constitutione censûs.

3367 **C**astropalaus *loc. cit. p. 15. num. 1.* numerat septem condiciones in particulari requisitas à Pio V. & contentas in dicta Constitutione, de qua *n. 3357.* alii plures; Haunoldus *cit. tom. 4. tr. 10. num. 150.*

planè undecim, ex quibus prima est: censûs non constituatur, nisi super re immobili, suâ naturâ, seu æquivalenter frugiferâ, & certis finibus designata; secunda, non celebretur, nisi numeratâ pecuniâ in actu celebrationis instrumenti coram Notario, & Testibus; tertia, ne pensiones anticipatæ deducantur in pactum; quarta, ne venditor censûs obligetur ad casus fortuitos, vel ad alia onera, ad quæ ex natura contractûs non tenetur; quinta, non fiat pactum restringens libertatem Censuarii, alienandi rem censui subjectam, & ne fiat pactum solvendi censitori laudemium.

Sexta, ut dominus rei censitæ, volens eam vendere, admoneat Censualistam, ut possit, si velit, eam emere eodem pretio, cumque aliis præferat, eo tamen recusante emere, poterit censuarius, uni, vel pluribus rem etiam divisam vendere, translato onere inemptores; quibus non solventibus, pensionem non tenetur venditor solvere; septima, ne valeat pactum, quod Censuarius morosus teneatur ad interesse lucri cessantis, vel ad aliam pœnam, vel ad amittendam rem censitam, vel ad expensas; octava, ne possit augeri censûs constitutus ex pensionibus jam debitis, non solutis; nona, semper liberum esse debeat Censuario, redimere censum, quando voluerit, refuso eodem pretio, quo vendiderat, non obstante quocunque pacto, aut temporis lapsu: præmonito tamen Censualistâ duobus mensibus antè, ut supra explicatum est, à quo tempore potest post annum cogi ad redimendum; decima, Censuarius non sit cogendus absolute ad redimendum censum, nisi in casu jam relato; undecima, pretium censûs semel constitutum non possit augeri, vel minui ob circumstantias supervenientes.

Circa istas condiciones not. 1. probabilius esse, ex defectu unius conditionis requisitæ totum contractum censualem esse nullum, ubi constitutio Pii V. obligat ad servandam formam in ejusmodi contractu præscriptam; contractus enim *faceratitius*; qui talis prudenter judicari potest, est nullus, vel saltem non ita firmus, ut à Judice rescindi non possit; sed contractus censualis etiam sine conditione in constitutione Pii V. præscripta, prudenter judicari potest *faceratitius*, imò talis judicatur ab ipso Papa, ut constat ex *n. 3362.* ergo
Not.